

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет фізичного виховання
Кафедра фізичної терапії, фізичного виховання та біології

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Перший проректор

С. Набока

«27» червня 2022 р.

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я**

**підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)
спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
(шифр і назва спеціальності)
за освітньо-професійною програмою
Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
(назва програми)
мова навчання українська**

Слов'янськ – 2022 р.

Розробник: Кушакова І.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної терапії, фізичного виховання та біології ДВНЗ «ДДПУ»;

Рецензенти:

Дичко В.В. – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри фізичної терапії, фізичного виховання і біології ДВНЗ «ДДПУ».

Євтухова Т.А. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри природничо-математичних дисциплін та інформатики ДВНЗ «ДДПУ».

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри фізичної терапії, фізичного виховання та біології

Протокол № 8 від «27» червня 2022 р.

Завідувач кафедри фізичної терапії,

фізичного виховання та біології _____ В.В. Дичко

Погоджено групою забезпечення спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Керівник групи забезпечення _____ І.В. Кушакова

Затверджено та рекомендовано до впровадження вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“27” червня 2022 р.

протокол № 9

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 105	Рік підготовки:	
	3-й	3-й
	Семестр	
	6-й	6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 4 самостійної роботи здобувача – 6	Лекції	
	14 год.	10 год.
	Практичні	
	26 год.	12 год.
	Самостійна робота	
	65 год.	83 год.
Вид контролю: екзамен		

Мета вивчення навчальної дисципліни «Методика навчання основ здоров'я» полягає у формуванні фахових компетентностей майбутнього бакалавра середньої освіти в галузі біології та здоров'я людини, що стосуються сучасних принципів побудови і реалізації освітнього процесу з основ здоров'я.

**2. Матриця компетентностей, програмних результатів навчання,
методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни (обов'язкової)
«Методика навчання основ здоров'я»**

Компетентності, які формуються (шифр відповідно до освітньої програми)	Програмні результати навчання (шифр відповідно до освітньої програми)	Методи навчання	Методи контролю
<p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 6. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.</p> <p>ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, застосування соціальних навичок (т.з. softskills) у професійній діяльності.</p> <p>ЗК 10. Здатність до пошуку та засвоєння нових знань,</p>	<p>ПРН-01. Інтегрувати в освітній процес знання про основні історичні етапи становлення України як держави та особливості розвитку української культури; усвідомлено формувати у здобувачів розуміння цінності незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України, громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина; цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, взаємоповаги, діалогу та</p>	<p>Словесний метод (лекції, що проводяться з використанням наочності – застосуванням презентацій, відеоматеріалів, демонстрації приладів; обговорення, бесіда, дискусія, аналіз); практичний метод (практичні роботи, що передбачають імітаційні експерименти</p>	<p>Вхідний (бесіда). Поточний контроль (письмові роботи у формі рефератів, презентацій, доповідей); усне опитування; письмове опитування (тестування, звіт про виконання практичної роботи, відповіді на питання). Вирішення компетентісно-</p>

<p>набуття нових умінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя.</p> <p>СК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків; здатність моделювання змісту навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.</p> <p>СК 2. Здатність до визначення та врахування в освітньому процесі вікових та індивідуальних особливостей здобувачів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій; до пошуку ефективних шляхів мотивації здобувачів до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу; управляти власними емоційними станами.</p> <p>СК 3. Здатність до формування у здобувачів ключових і предметних компетентностей, моделювання змісту навчання відповідно до програмних результатів, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів.</p>	<p>співробітництва.</p> <p>ПРН-02. Здійснювати під час виконання професійних обов'язків усну і письмову комунікацію державною мовою.</p> <p>ПРН-04. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей здобувачів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання, застосовувати диференціацію навчання.</p> <p>ПРН-06. Організовувати освітнє середовище з урахуванням правил безпеки життєдіяльності, санітарних норм, протиепідемічних правил; вживати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів; уміти надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу, планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і</p>	<p>чи досліди з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень даної навчальної дисципліни, набуття практичних навичок роботи з учнями, приладами, обчислюваною технікою, вимірювальною апаратурою; інтерактивні методи (мозковий штурм, робота у групах), аналіз конкретних ситуацій, розробка презентацій, реферативна</p>	<p>орієнтованих практичних завдань; поточні та контрольні тестування. Підсумковий контроль (екзамен).</p>
---	--	--	---

<p>СК 4. Здатність до організації різних видів і форм навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів у межах предметної спеціальності (рівень базової середньої освіти).</p> <p>СК 5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль, оцінювання та аналіз рівня навчальних досягнень здобувачів на засадах компетентнісного підходу.</p> <p>СК 6. Здатність до забезпечення в освітньому середовищі сприятливих умов для розвитку індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів здобувачів, інклюзивного навчання та психолого-педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами.</p> <p>СК 7. Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я здобувачів у освітньому процесі та позаурочній діяльності; до надання домедичної допомоги учасникам освітнього процесу, протидії та запобігання булінгу, різним проявам насильства та дискримінації.</p> <p>СК 8. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду; визначення індивідуальних професійних потреб.</p> <p>СК 12. Здатність застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших.</p> <p>СК 15. Здатність використовувати біологічні поняття, закони, концепції, вчення й теорії біології для пояснення та розвитку в учнів розуміння</p>	<p>протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед здобувачів й інших учасників освітнього процесу.</p> <p>ПРН-07. Організувати освітній процес із використанням інформаційних і комунікаційних технологій та дистанційного навчання, розвивати у здобувачів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.</p> <p>ПРН-08. Визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог Державного стандарту загальної середньої освіти, очікуваних результатів навчання, освітніх потреб здобувачів, використовуючи базові наукові категорії та поняття спеціальності (предметної спеціальності).</p> <p>ПРН 19. Знати, розуміти, використовувати методику навчання біології та основ</p>	<p>робота).</p> <p>У рамках самостійної роботи використовують ся діагностичні та науково-дослідницькі методи навчання відповідно до типу та складності завдання.</p>	
---	---	--	--

<p>цілісності та взаємозалежності живих систем і організмів.</p> <p>СК 16. Здатність розкривати сутність біологічних явищ, здатність розуміти й уміти пояснити будову, функції, життєдіяльність, розмноження, класифікацію, походження, поширення, використання живих організмів і систем усіх рівнів організації.</p> <p>СК 17. Здатність формувати в учнів ціннісне ставлення до здоров'я, позитивну мотивацію до здорового способу життя на основі розвитку життєвих навичок, здійснювати виховну роботу з питань формування, збереження і зміцнення здоров'я, профілактики шкідливих звичок.</p>	<p>здоров'я в освітньому процесі базової школи.</p> <p>ПРН-23. Реалізовувати міжпредметні зв'язки біології та основ здоров'я з метою формування в учнів природничо-наукової та здоров'язбережувальної компетентності.</p>		
--	---	--	--

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	зокрема			усього	зокрема		
л		пр.	с. р.	л		пр.	с. р.	
Тема 1. Вступ до методики навчання основ здоров'я. Мета та завдання курсу, історія становлення.	9	2	2	5	12	1	1	10
Тема 2. Законодавча і нормативно-правова база України щодо здорового способу життя. Основні поняття курсу «Основи здоров'я».	9	2	2	5	12	1	1	10
Тема 3. Зміст навчальної програми з основ здоров'я. Структура шкільного підручника «Основи здоров'я». Принципи, методи та засоби навчання	16	2	4	10	14	2	2	10
Тема 4. Форми організації навчання основ здоров'я. Урок як основна форма організації навчання.	18	2	6	10	24	2	2	20
Тема 5. Нестандартні уроки основ здоров'я. Позаурочні, позакласні та позашкільні форми організації навчання. Шкільні екскурсії. Метод проєктів.	23	2	6	15	17	2	2	13
Тема 6. Проблемні ситуації та дидактичні ігри на уроках основ здоров'я. Форми організації навчання основ здоров'я дітей з особливими освітніми потребами.	16	2	4	10	13	1	2	10
Тема 7. Кабінет основ здоров'я.	14	2	2	10	13	1	2	10
Усього годин	105	14	26	65	105	10	12	83

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Вступ до методики навчання основ здоров'я. Історія науки.	2	1
2	Нормативно-правова база України щодо охорони здоров'я і здорового способу життя. Основні поняття курсу «Основи здоров'я»	2	1
3	Зміст навчальної програми з основ здоров'я, її змістові лінії. Структура шкільного підручника «Основи здоров'я». Програми та підручники предмету НУШ «Здоров'я, безпека, добробут». Принципи, методи та засоби навчання основ здоров'я	2	2

4	Форми організації навчання основ здоров'я. Урок як основна форма організації навчання. Типи уроків, їх структура. Вимоги до уроку	2	2
5	Нестандартні уроки основ здоров'я. Позаурочні, позакласні та позашкільні форми організації навчання. Шкільні екскурсії. Метод проєктів	2	2
6	Проблемні ситуації та дидактичні ігри у вивченні основ здоров'я. Форми організації навчання основ здоров'я дітей з особливими освітніми потребами	2	1
7	Облаштування і організація роботи кабінету основ здоров'я	2	1
<i>Разом:</i>		14	10

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Предмет, мета, завдання та історія становлення методики навчання основ здоров'я	2	
2	Нормативні засади здоров'язбережувальної діяльності в Україні. Основні поняття курсу «Основи здоров'я», зміст навчальної програми і шкільних підручників з предмету	2	1
3	Принципи і методи навчання основ здоров'я. Особливості використання різних груп методів навчання в освітньому процесі з основ здоров'я	2	1
4	Інтерактивні методи у навчанні основ здоров'я	2	1
5	Класифікація форм організації навчання основ здоров'я Урок як основна форма організації навчання. Вимоги до уроку: освітні, дидактичні, психологічні, гігієнічні,	2	1
6	Типологія і структура уроку основ здоров'я. План уроку	2	1
7	Нестандартні уроки, їх види та характеристика	2	1
8	Тренінг у навчанні основ здоров'я. Мета, зміст, структура тренінгу	2	1
9	Позаурочні, позакласні та позашкільні форми організації навчання основ здоров'я. Шкільні екскурсії	2	1
10	Проектна діяльність школярів з основ здоров'я	2	1
11	Проблемні ситуації на уроках основ здоров'я: значення, методика застосування. Класифікація навчальних проблем	2	1
12	Дидактичні ігри, їх використання у навчанні основ здоров'я. Форми організації навчання основ здоров'я дітей з особливими освітніми потребами	2	1

13	Кабінет основ здоров'я: облаштування та робота	2	1
<i>Разом:</i>		26	12

4.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Здоров'я школяра. Практика здоров'язбережувальної діяльності у сучасній шкільній освіті	5	10
2	Професійне здоров'я вчителя. Професійне самовдосконалення вчителя основ здоров'я	5	10
3	Законодавча і нормативно-правова база України щодо здоров'я і здорового способу життя	10	10
4	Інтерактивні вправи на уроках основ здоров'я	10	20
5	Види нестандартних уроків з основ здоров'я, їх місце у навчальному процесі	15	13
6	Індивідуальна, групова та масова позакласна робота з основ здоров'я. Форми організації навчання основ здоров'я дітей з особливими освітніми потребами	10	10
7	Матеріально-технічне і навчально-методичне забезпечення кабінету основ здоров'я	10	10
<i>Разом:</i>		65	83

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100-бальною шкалою	За національною шкалою	
	для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт	для заліків
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

6. Засоби діагностики результатів навчання

1) усні опитування на практичних заняттях – індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда (оцінюється рівень розуміння здобувачем теоретичного матеріалу, вміння формулювати запитання з теми та давати на нього відповідь, якість підготовки домашнього завдання);

2) перевірка виконання завдань практичної роботи – звіт, письмове тестування; вирішення дослідницьких задач; в тому числі перевірка вміння

аналізувати й застосовувати одержані знання для вирішення практичних завдань; перевірка результатів виконання завдань для самостійної роботи.

3) екзамен, який вимагає підготовки відповіді на два теоретичних запитання і виконання одного завдання практичного характеру.

Питання до екзамену

1. Зміст навчальної програми з основ здоров'я, її змістові лінії. Місце предмету у навчальному плані ЗЗСО. Планування роботи вчителя.
2. Структура шкільного підручника «Основи здоров'я», прийоми роботи з ним.
3. Принципи навчання основ здоров'я.
4. Методи навчання та методичні прийоми, засоби навчання основ здоров'я.
5. Поняття про форми організації навчання. Індивідуальна форма навчання. Групова форма навчання.
6. Організаційні форми навчання, що використовуються в закладах середньої освіти: урок, екскурсія, семінар, факультатив, предметний гурток, консультація, домашня навчальна робота, практикум тощо.
7. Урок як основна форма організації навчання, функції уроку з «Основ здоров'я».
8. Типологія і структура уроку. План уроку.
9. Класифікація уроків. Урок засвоєння нових знань.
10. Урок формування умінь і навичок.
11. Урок застосування знань, умінь і навичок.
12. Урок узагальнення і систематизації нових знань.
13. Урок перевірки та корекції знань, умінь і навичок.
14. Комбінований урок.
15. Вимоги до уроку: освітні, дидактичні, психологічні, гігієнічні, виховні.
16. Поняття «нестандартні уроки». Їх види та характеристика.
17. Поняття «тренінг». Мета, зміст, структура тренінгу.
18. Уроки-змагання (вікторини, конкурси, уроки-аукціони, уроки-КВК).
19. Уроки громадського огляду знань (уроки-заліки, уроки-консультації, уроки взаємного навчання).
20. Уроки комунікативної спрямованості (уроки-диспути, конференції, телеурок, усний журнал).
21. Театралізовані уроки (вистава, концерт).
22. Уроки-подорожі, мандрівки.
23. Позаурочна форма організації навчального процесу. Домашня робота.
24. Форми та види позакласної роботи з «Основ здоров'я».

25. Види індивідуальної форми позакласної роботи: дослідження та спостереження, самоспостереження, випуск стінгазети, підготовка доповідей і рефератів, презентацій тощо.
26. Гурток як найпоширеніша форма групової позакласної роботи.
27. Форми масової позакласної роботи: тематичні читацькі конференції, усні журнали, тематичний перегляд науково-популярних і художніх фільмів; свята; конкурси; «клуб веселих та кмітливих» (КВК); позакласні екскурсії; культурно-просвітницькі заходи, визначені ВООЗ.
28. Метод проєктів. Його характеристика.
29. Проблемні ситуації, їх використання на уроках основ здоров'я.
30. Поняття «проблемна ситуація», «проблемне навчання». Класифікація навчальних проблем.
31. Поняття «дидактичні ігри». Класифікація дидактичних ігор.
32. Структура та функції дидактичних ігор на уроках з «Основ здоров'я».
33. Загальні положення про кабінет основ здоров'я. Мета і завдання організації кабінетів основ здоров'я.
34. Типи навчальних кабінетів основ здоров'я. Матеріально-технічне і навчально-методичне забезпечення кабінету основ здоров'я.
35. Оформлення кабінету основ здоров'я. Керівництво діяльністю кабінету основ здоров'я та організація його роботи.
36. Форми організації навчання основ здоров'я дітей з особливими освітніми потребами.

7. Рекомендована література

Основна

1. Сучасні здоров'язберезувальні технології. Монографія за загальною редакцією проф. Ю. Д. Бойчука. Харків, 2018. 380 с.
2. Сулима А.С. Методика навчання основ здоров'я, валеології та проведення виховної роботи з формування мотивації до здорового способу життя: тексти лекцій: навчально-методичний посібник для студентів ступеня вищої освіти бакалавр освітньої програми Середня освіта. Здоров'я людини спеціальності 014 Середня освіта (Здоров'я людини). Вінниця: 2019. 182с.
3. Методика навчання основ здоров'я, валеології та проведення виховної роботи з формування мотивації до здорового способу життя: термінологічний словник для підготовки студентів до практичних занять / укладач А.С. Сулима. Вінниця, 2019. 17с.
4. Фізіологія. Короткий курс : навч. посібник для медичних і фармацевтичних ВНЗ / [В. М. Мороз, М. В. Йолтухівський, Н. В. Белік та ін.] ; за ред.: проф. В. М. Мороза, проф. М. В. Йолтухівського. 2-ге вид. допов. і переробл. Вінниця : Нова Книга, 2019. 400 с.

5. Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти II ступеня. Затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 р. № 405.
6. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. Затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 р. № 235.
7. Основи здоров'я: 6 – 9 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 р. № 698.
8. Основи здоров'я : підручник для 7 кл. закл. загальної середньої освіти / І.Д. Бех, Т.В. Воронцова, В.С. Пономаренко, С.В. Страшко. К. : Видавництво «Алатон», 2020. 192 с.
9. Основи здоров'я : підручник для 8 кл. закл. загальної середньої освіти / І.Д. Бех, Т.В. Воронцова, В.С. Пономаренко, С.В. Страшко. К. : Видавництво «Алатон», 2021. 163 с.
10. Здоров'я, безпека та добробут : підручник для 5 кл. закл. загальної середньої освіти / Т.В. Воронцова, В.С. Пономаренко, І.В. Лаврентьєва, О.Л. Хомич. К. : Видавництво «Алатон», 2022. 255 с.

Додаткова

1. Різник Л. Організація здоров'яспрямованої діяльності закладу освіти / Любов Різник // Рідна шк. 2018. № 3/4. С. 41-44. Бібліогр.: с. 44.
2. Нікітенко О. Формування культури здоров'я молодших школярів шляхом впровадження здоров'язбережувальних освітніх технологій // Поч. шк. 2018. № 1. С. 36-40.
3. Методика навчання основ здоров'я, валеології та проведення виховної роботи з формування мотивації до здорового способу життя: термінологічний словник для підготовки студентів до практичних занять / укладач А.С. Сулима. Вінниця, 2019. 17с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернет

1. <https://pidruchnyk.com.ua/zdorovjab>
2. <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-pro-vykladannya-osnov-zdorov-ya-u-2021-2022-navchalnomu-rotsi/>
3. <https://www.schoollife.org.ua/category/fajly/lessonshealth/health9/>
4. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
5. <https://naurok.com.ua/biblioteka/osnovi-zdorov-ya>

9. Посилання на дистанційний курс

Дистанційний курс «Методика навчання основ здоров'я» на навчальній платформі Moodle: <http://212.3.125.77:9090/moodle/course/view.php?id=2550>